

Advokátní kancelář Kříž a Bělina
Dlouhá 13, Praha 1, 110 00
E-mail: recepce@akkb.cz
www.akkb.cz

Tel: ++420 224 819 334 - 35
++420 224 819 325
Fax: ++420 224 819 343

Univerzita Karlova v Praze,
Fakulta sociálních věd
K rukám Prof. PhDr. Jana Jiráka, Ph.D.,
proděkana pro studijní záležitosti
katedra mediálních studií UK FSV

Smetanovo nábřeží 6
110 01 Praha 1

Zároveň i e-mailem: jirak@mbox.fsv.cuni.cz
Kopie: koordinator@avklasifikace.cz

V Praze dne 30. listopadu 2008

Věc: Právní vyjádření na téma „Omezení a zákazy svobody slova/práva na informace v českém právním řádu pro účely ochrany dětí a mládeže“

Vážený pane profesore,
na základě Vaší objednávky č. 080431 ze dne 3. listopadu 2008 ve shora uvedené věci Vám zasíláme následující právní vyjádření, doplněné o judikaturu:

I. Přehled právních předpisů platných v ČR upravující otázky související se shora uvedeným zadáním

Listina základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky zaručuje v čl.17 svobodu projevu a právo na informace.

Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu. Cenzura je na základě Základní listiny práv a svobod nepřipustná. Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit pouze a jen zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.

Podle Základní listiny práv a svobod rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona a zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena.

ÚMLUVA o právech dítěte podepsaná dne 30. 9. 1990 v New Yorku (vyhlášená pod č. 104/1991 Sb.),

Pro ČSFR vstoupila Úmluva v platnost dnem 6. února 1991. Poté, co došlo k rozpadu federace, oznámila Česká republika, že se i nadále cítí být úmluvou vázána. Úmluva klade důraz na prvotní odpovědnost rodičů ve výchově a péči o děti, přičemž přiznává i povinnosti státu a společnosti. Úmluva představuje pouze minimální standard ochrany dětských práv. Státy se prostřednictvím úmluvy pokusily formulovat a obsáhnout všechny aspekty těchto problémů a stanovit minimální normy ochrany života, zdraví, práva na vzdělání a mnohé další.

Článek 1 Úmluvy stanoví, že Úmluva se vztahuje na ochranu práv dětí mladších 18 let, což je věk, který byl téměř ve všech členských státech Rady Evropy uznán za hranici zletilosti, přičemž její ustanovení lze použít i na ochranu dětí v České republice, které nabyly zletilosti před dosažením 18 roku věku sňatkem.

Čl.13 stanoví, že

„1. Dítě má právo na svobodu projevu; toto právo zahrnuje svobodu vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmkoli jinými prostředky podle volby dítěte.

2. Výkon tohoto práva **může podléhat určitým omezením**, avšak tato omezení budou pouze taková, jaká **stanoví zákon** a jež jsou nutná:

- a) k respektování práv nebo pověstí jiných;
- b) k ochraně národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku, veřejného zdraví nebo morálky.“

V Čl.16 se uvádí, že

„1. Žádné dítě nesmí být vystaveno svévolnému zasahování do svého soukromého života, rodiny, domova nebo korespondence ani nezákonným útokům na svou čest a pověst.

2. Dítě má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům.“

Podle Čl. 17 „Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají důležitou funkci hromadných sdělovacích prostředků a zabezpečují dítěti přístup k informacím a materiálům z různých národních a mezinárodních zdrojů, zejména takovým, které jsou zaměřeny na rozvoj sociálního, duchovního a mravního blaha dítěte a také jeho tělesného a duševního zdraví. Za tímto účelem státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, povzbuzují tvorbu odpovídajících zásad **ochrany dítěte před informacemi a materiály škodlivými pro jeho blaho**, majíce na mysli ustanovení článků 13 a 18 úmluvy“ Posledně jmenovaný článek klade důraz na potřebnou pomoc států, které jsou smluvní stranou úmluvy, rodičům a zákonným zástupcům při plnění jejich úkolu výchovy dětí a zabezpečují rozvoj institucí, zařízení a služeb péče o děti.

Podle zákona o regulaci reklamy č. 40/1995 Sb. a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů

se reklamou rozumí oznámení, předvedení či jiná prezentace šířená zejména komunikačními médii (tj. prostředky umožňující přenášet reklamu, zejména periodický tisk a neperiodické publikace, rozhlasové a televizní vysílání, audiovizuální produkce, počítačové sítě, nosiče audiovizuálních děl, plakáty a letáky), mající za cíl podporu podnikatelské činnosti, zejména podporu spotřeby nebo prodeje zboží, výstavby, pronájmu nebo prodeje nemovitostí, prodeje nebo využití práv nebo závazků, podporu poskytování služeb, propagaci ochranné známky, pokud není v zákoně stanoveno jinak.

Reklama nesmí, pokud jde o osoby mladší 18 let,

- a) podporovat chování ohrožující jejich zdraví, psychický nebo morální vývoj,
- b) doporučovat ke koupi výrobky nebo služby s využitím jejich nezkušenosti nebo důvěřivosti,
- c) nabádat, aby přemlouvaly své rodiče nebo zákonné zástupce nebo jiné osoby ke koupi výrobků nebo služeb,
- d) využívat jejich zvláštní důvěry vůči jejich rodičům nebo zákonným zástupcům nebo jiným osobám,
- e) nevhodným způsobem je ukazovat v nebezpečných situacích.

Poznámka: Oproti dřívější právní úpravě se zvýšila věková hranice chráněných osob z 15 na 18 let a rozšířil se výčet zákazů. Takovéto osoby jsou snadněji zneužitelnou skupinou spotřebitelů, neboť díky věku mají sníženou obezřetnost, menší zkušenosti a znalosti než dospělí, v krajním případě by mohlo dojít i k vlastnímu ohrožení těchto osob (např. napodobení hrdiny reklamního spotu). Relevantní je tedy dětský nebo mladistvý spotřebitel, resp. jeho vnímání.

Reklama na tabákové výrobky (tj. takové tabákové výrobky určené ke kouření, šňupání, sání nebo žvýkání, pokud jsou vyrobeny zcela nebo zčásti z tabáku, včetně tabáku geneticky upraveného), pokud je zákonem dovolená, nesmí být zaměřena na osoby mladší 18 let,

zejména zobrazením těchto osob nebo užitím prvků, prostředků nebo akcí, které takové osoby převážně oslovují.

Reklama na alkoholické nápoje (tj. lihoviny, destiláty, víno, pivo a jiné nápoje, které obsahují víc než 0,75 objemového procenta alkoholu) nesmí být zaměřena na osoby mladší 18 let, zejména nesmí tyto osoby ani osoby, které jako mladší 18ti let vyhlížejí, zobrazovat při spotřebě alkoholických nápojů nebo nesmí využívat prvky, prostředky nebo akce, které osoby mladší 18 ti let oslovují.

Poznámka: Např. při promítání reklamy na alkoholické nápoje v kinech je důležitý subjekt, který může být reklamou ovlivněn, např. v rozporu s právními předpisy bychom spatřovali promítání reklamy na alkoholické nápoje byť ve večerních hodinách, ale spolu s filmem určeným divákům pod 18 let, pokud bude pravděpodobné, že jej budou navštěvovat (např. filmy „rodinného typu“)

Reklama na humánní léčivé přípravky zaměřená na širokou veřejnost nesmí být zaměřena výhradně na osoby mladší 15 let.

Orgány příslušnými k výkonu dozoru nad dodržováním tohoto zákona (dále jen "orgán dozoru") jsou

- a) Rada pro rozhlasové a televizní vysílání pro reklamu šířenou v rozhlasovém a televizním vysílání a pro sponzorování v rozhlasovém a televizním vysílání,
- b) Státní ústav pro kontrolu léčiv pro reklamu na humánní léčivé přípravky, na lidské tkáně a buňky a sponzorování v této oblasti, s výjimkou působnosti podle písmena a),
- c) Ministerstvo zdravotnictví pro reklamu na zdravotní péči a sponzorování v této oblasti, s výjimkou působnosti podle písmena a),
- g) krajské živnostenské úřady v ostatních případech.

V případě porušení zakázané reklamy určené osobám mladším 18 let se fyzickou osobou jako zadavatelem reklamy jedná o přešůpek, který bude sankcionován dozorovými orgány pokutou až do výše 2 mil.; bylo –li způsobeno právníkou nebo podnikající fyzickou osobou jako zadavatelem jedná se o správní delikt, který bude sankcionován dozorovými orgány pokutou až do výše 5 mil. (v případě zpracovatele až do výše 2 mil.).

Trestní zákon č.140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů

mezi trestné činy zařazuje v § 205 trestný čin „Šíření pornografie“, který zní:

„(1) Kdo pornografické dílo písemné, fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné takové dílo

- a) nabízí, přenechává nebo zpřístupňuje **dítěti**, nebo
 - b) na místě, které je **dětem přístupné**, vystavuje nebo jinak zpřístupňuje,
- bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

2) Kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo,

- a) které zobrazuje nebo jinak využívá dítě,
 - b) v němž se zobrazuje násilí či neúcta k člověku, nebo
 - c) které zobrazuje nebo jinak znázorňuje pohlavní styk se zvířetem,
- anebo kdo kořistí z takového pornografického díla, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až šest let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

- a) jako člen organizované skupiny,
- b) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo
- c) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

- a) jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo
- b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu."

Poznámka: Je skutečností, že ustanovení § 205 tr. zákona samotný pojem pornografie nedefinuje, a tudíž jeho koncept musí být ozřejměn prostředky výkladu, s přihlédnutím k úmyslu zákonodárce a jeho účelu.

Do 30.11.2007 užíval tento paragraf namísto pojmu „Dítě“ výrazu „osoba mladší 18ti let“.
V současném znění trestního zákona není patrné, zda v souvislosti s § 205 má zákonodárce na mysli osobu mladší 15 nebo 18 ti let, konečný výklad by náležel soudu. Předpokládáme však, že by soud vzal v úvahu dřívější terminologii a pojem dítě by vyložil vzhledem k tomuto paragrafu jako „osobu mladší 18 ti let“. V trestním zákoně je pojem dítě definován pouze pro účely různých ustanovení trestního zákona (nikoli pro účely trestního zákona jako celku), např. podle § 216 a 216a je dítě definováno jako osoba mladší než osmnáct let.

Z trestně právních předpisů vyplývá (např. z. č. 218/2003 Sb. ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů definuje mladistvého jako toho, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku), že mladistvým je osoba, která dovršila 15 rok a nepřekročila 18 rok svého věku .

V nově navrhovaném Trestním zákoníku, který byl v současné době schválen Poslaneckou sněmovnou, je v navrhovaném znění definované „dítě“ jako osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak a trestný čin „Šíření pornografie“ je definován takto:

1. *Kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří písemné, fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, v němž se projevuje násilí či neúcta k člověku, nebo které popisuje, zobrazuje nebo jinak znázorňuje pohlavní styk se zvířetem, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.*
2. *Kdo písemné, fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo*
 - a. *nabízí, přenechává nebo zpřístupňuje dítěti, nebo*
 - b. *na místě, které je dětem přístupné, vystavuje nebo jinak zpřístupňuje,*

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

1. *Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2*
 - a. *jako člen organizované skupiny,*
 - b. *tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo*
 - c. *v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.*
1. *Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2*
 - a. *jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo*
 - b. *v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.“*

Poznámka: Součástí tohoto návrhu není definice pornografického díla především s ohledem na to, že posuzování tohoto pojmu nečiní v praxi potíží. Ve smyslu platné judikatury se za pornografické dílo považuje jakýkoli předmět, který zvláště intenzivním a vtíravým způsobem zasahuje a podněcuje samotný sexuální pud. Současně takové dílo hrubě porušuje uznávané

morální normy společnosti a vyvolává pocit studu. Pro pornografický charakter je rozhodující obsah celého díla, nikoli jen určitá část, výseč, kapitola, úryvek apod. Závadný obsah může být vyjádřen slovně, písemně, zvukem, obrazem, zobrazením (plošným i prostorovým) nebo i kombinací těchto způsobů. Pouhé zobrazení nahého lidského těla, např. při koupání, modelu v ateliéru nebo v exteriéru, k reklamním účelům apod., není pornografií. Za pornografii nelze považovat ani umělecké dílo, byť by zobrazovalo nejtímnější chvíle lidí, příp. i vyvolávalo sexuální vzrušení či vzbuzovalo pocit studu nebo ošklivosti. Předměty historicky cenné, byť by jinak měly pornografický charakter, sem též nelze zařadit. Předměty svou povahou určené k vědeckým, uměleckým, osvětovým cílům nelze považovat za pornografická díla (např. fotografie genitálií v učebnici soudního lékařství, osvětový film znázorňující sexuální chování lidí se zaměřením na předcházení nechtěnému těhotenství, pohlavním chorobám).

Zákon o přestupcích č. 200/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Obsahuje ustanovení o přestupcích na úseku soudnictví mládeže, které zní:

„(1) Přestupku se dopustí ten, kdo v rozporu se zákonem uveřejní informaci o provinění spáchaném mladistvým nebo informaci z řízení ve věci mladistvého, anebo informaci z řízení ve věci dítěte mladšího patnácti let a uvede přitom jeho jméno, příjmení nebo jiné okolnosti, z nichž lze usuzovat na jeho osobu, anebo kdo v té souvislosti uveřejní podobiznu mladistvého nebo dítěte mladšího patnácti let.

(2) Za přestupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do 50 000 Kč. V blokovém řízení může orgán ochrany veřejného zdraví uložit za přestupky pokutu až do výše 5 000 Kč.“

Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění p.p.

Provozovatel vysílání ze zákona je povinen sestavovat programovou skladbu tak, aby ve svém vysílání poskytoval vyváženou nabídku pro všechny obyvatele **se zřetelem na jejich věk**, pohlaví, barvu pleti, víru, náboženství, politické či jiné smýšlení, národnostní, etnický nebo sociální původ a příslušnost k menšině. Provozovatel vysílání je podle § 32 (1) písm. e) rovněž povinen nezařazovat do vysílání pořady, které mohou vážně narušit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých zejména tím, že obsahují pornografii a hrubé samoučelné násilí a podle § 32 (1) písm.g) nezařazovat v době od 06.00 hodin do 22.00 hodin pořady a upoutávky, které by mohly ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých, a zajistit, aby rozhlasovému a televiznímu vysílání pořadů, na které se vztahuje omezení podle písmene g), **bezprostředně předcházelo slovní upozornění na nevhodnost pořadu pro děti a mladistvé a aby pořad, který by mohl ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých, byl označen v případě televizního vysílání obrazovým symbolem upozorňujícím na jeho nevhodnost pro děti a mladistvé po celou dobu vysílání.**

Provozovatelé vysílání jsou povinni dle §48 nezařazovat do vysílání reklamy a teleshopping určené dětem nebo v nichž vystupují děti, pokud podporují chování ohrožující jejich fyzický, psychický nebo mravní vývoj; nesmějí přímo pobízet děti a mladistvé, aby kupovali nějaký výrobek nebo službu s využitím jejich nezkušenosti nebo důvěřivosti, přímo pobízet děti a mladistvé, aby přemlouvali své rodiče nebo někoho jiného k nákupu nabízeného zboží nebo služeb, využívat zvláštní důvěru dětí a mladistvých vůči jejich rodičům nebo jiným osobám, bezdůvodně ukazovat děti a mladistvé v nebezpečných situacích.

Zpravodajské, publicistické, dokumentární, náboženské pořady a **pořady pro děti** nesmí provozovatel vysílání s licenci přerušovat reklamou nebo teleshoppingem, je-li jejich plánované trvání kratší než 30 minut.

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání neprodlouží platnost licence provozovateli vysílání s licenci v případě, že tomuto byla opakovaně pravomocným rozhodnutím uložena sankce za závažné porušení povinností, mj. zařadil do vysílání pořady, které mohou vážně narušit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých tím, že obsahují pornografii a hrubé samoučelné násilí.

Reklama a teleshopping na alkoholické nápoje nesmějí být zaměřeny speciálně na mladistvé nebo zobrazovat mladistvé konzumující alkoholické nápoje.

Poznámky: ustanovení o zákazu reklamy určené dětem, nebo v níž vystupují děti, pokud podporují chování ohrožující jejich zdraví, psychický nebo morální vývoj s téměř kryje s ustanovením v zákoně o regulaci reklamy.

Radě pro rozhlasové a televizní vysílání je ve smyslu dosavadní judikatury svěřena pravomoc vlastním správním uvážením dospět k závěru o možnosti ohrožení vývoje dětí a mladistvých, takové uvážení musí však být v odůvodnění rozhodnutí o uložení sankce, kterou Rada ukládá, konkrétně uvedeno, tj. Rada musí uvést řádnou a srozumitelnou argumentaci a vyložit, o jaké premisy ohledně schopnosti ovlivnit mysl dítěte či mladistvého své závěry opírá a jakým poznáním tyto premisy odůvodňuje. Jde o to, aby závěry, které Rada učiní, nebyly pouhými spekulacemi a založeny na subjektivních odhadech, pocitech či dojmech.

Z judikatury vyplývá, že posouzení možnosti ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých jako předpokladu naplnění skutkové podstaty ustanovení § 32 odst. 1 písm. g) zákona č. 231/2001 Sb., přísluší znalci či správnímu orgánu. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 26.2.2007 č.j. 8 As 62/2005-70 se namítanou otázkou zabýval a mimo jiné konstatoval, že přisvědčuje tvrzení Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, že může sama zkoumat, zda jde o pořad, který by mohl ohrozit fyzický, psychický nebo morální vývoj dětí a mladistvých a nebylo nutné doplňovat dokazování. Rozsah dokazování stanoví správní orgán, ten také důkazy provádí a znalce ustanoví tehdy, je-li znaleckého posudku třeba k posouzení skutečností důležitých pro rozhodnutí. Hodnocení, zda může určitý pořad ohrozit mj. mravní vývoj dětí, souvisí s hodnocením pojmu mravnosti. Interpretace tohoto termínu spadá do oblasti právního posouzení správního orgánu a nemůže být proto předmětem zkoumání znalce. To je úkolem správního orgánu a posléze soudu, který pojmu přiřazuje konkrétní význam a obsah.

Zákon č. 273/1993, o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, a o změně a doplnění některých zákonů a dalších předpisů, ve znění p.p., stanoví, že

Ministerstvo kultury (dále jen "ministerstvo") vede evidenci podnikatelů v oblasti audiovize, evidenci českých audiovizuálních děl a evidenci jiných než českých audiovizuálních děl.

Podle §62 autorského zákona je audiovizuálním dílem dílo vytvořené uspořádáním děl audiovizuálně užitých, ať již zpracovaných, či nezpracovaných, které sestává z řady zaznamenaných spolu souvisejících obrazů, vyvolávajících dojem pohybu, ať již doprovázených zvukem, či nikoli, vnímatelných zrakem, a jsou-li doprovázeny zvukem, vnímatelných i sluchem.

Podle § 2b je výrobce českého audiovizuálního díla nebo distributor jiného než českého audiovizuálního díla povinen do 10 dnů přede dnem zveřejnění (tj. prvním oprávněným veřejným přednesením, provedením, předvedením, vystavením, vydáním či jiným zpřístupněním veřejnosti tohoto díla) v České republice zaslat ministerstvu evidenční list českého audiovizuálního díla nebo jiného než českého audiovizuálního díla.

Evidenční list českého audiovizuálního díla a evidenční list jiného než českého audiovizuálního díla musí obsahovat

- a) název audiovizuálního díla,
- b) jméno, popřípadě jména, a příjmení, popřípadě pseudonym autora audiovizuálního díla a autorů děl audiovizuálně užitých, pokud jsou známa a pokud autoři neprojevíli vůli zveřejnit dílo bez udání jména,
- c) jména a příjmení, anebo pseudonymy výkonných umělců,
- d) obchodní firmu, sídlo, popřípadě adresu místa trvalého pobytu a místo podnikání výrobce, je-li zapsán do obchodního rejstříku, nebo jeho název nebo jméno, popřípadě jména, a příjmení, sídlo nebo adresu místa trvalého pobytu a místo podnikání, není-li zapsán do obchodního rejstříku,
- e) rok pořízení prvotního záznamu audiovizuálního díla,
- f) jména a příjmení nebo obchodní firmu nebo název osob podílejících se na výrobě audiovizuálního díla, pokud je jejich uvádění obvyklé,
- g) obsahovou charakteristiku audiovizuálního díla,
- h) věkovou hranici přístupnosti audiovizuálního díla (dále jen "hranice přístupnosti") stanovenou výrobcem českého audiovizuálního díla nebo distributorem včetně stručného vyjádření důvodů omezení přístupnosti,**
- i) údaj o jazykové verzi audiovizuálního díla,

- j) dobu trvání audiovizuálního díla v minutách,
- k) technické parametry audiovizuálního díla.

Evidenční list českého audiovizuálního díla musí dále obsahovat v procentech vyjádřený podíl jednotlivých výrobců na celkových výrobních nákladech a podíl na tvůrčí nebo technické účasti.

Ministerstvo zapíše české audiovizuální dílo do evidence českých audiovizuálních děl a jiné než české audiovizuální dílo do evidence jiných než českých audiovizuálních děl do 15 dnů ode dne doručení evidenčního listu českého audiovizuálního díla nebo evidenčního listu jiného než českého audiovizuálního díla.

Neobsahuje-li evidenční list českého audiovizuálního díla/ jiného než českého audiovizuálního díla úplné údaje, vyzve ministerstvo výrobce českého audiovizuálního díla, aby tento evidenční list doplnil do 15 dnů ode dne doručení výzvy.

§ 3 upravuje problematiku označování audiovizuálních děl.

Výrobce českého audiovizuálního díla, popřípadě koproducent, je povinen zajistit, aby k prvotnímu záznamu audiovizuálního díla byly připojeny:

- a) název audiovizuálního díla,
- b) jméno, popřípadě jména, a příjmení, popřípadě pseudonym, autora audiovizuálního díla a autorů děl audiovizuálně užitých, pokud jsou známa a autoři neprojeví vůli zveřejnit dílo bez udání jména,
- c) jména a příjmení, popřípadě pseudonymy, výkonných umělců,
- d) obchodní firma, sídlo, popřípadě adresa místa trvalého pobytu a místo podnikání výrobce, je-li zapsán do obchodního rejstříku, nebo jeho název nebo jméno, popřípadě jména, a příjmení, sídlo nebo adresa místa trvalého pobytu a místo podnikání, není-li zapsán do obchodního rejstříku,
- e) rok pořízení prvotního záznamu audiovizuálního díla,
- f) jména a příjmení nebo obchodní firmu osob podílejících se na výrobě audiovizuálního díla, pokud je jejich uvádění obvyklé.

Stejně údaje je distributor povinen zajistit, aby byly na rozmnoženinách audiovizuálního díla.

Distributor je povinen zajistit, aby na obalech či průvodních listech rozmnoženin audiovizuálního díla byly uvedeny

- a) název audiovizuálního díla,
- b) obsahová charakteristika audiovizuálního díla,
- c) hranice přístupnosti stanovená výrobcem nebo distributorem včetně stručného vyjádření důvodů omezení přístupnosti,**
- d) obchodní firma, sídlo, popřípadě adresa místa trvalého pobytu a místo podnikání výrobce, je-li zapsán do obchodního rejstříku, nebo jeho název nebo jméno, popřípadě jména, a příjmení, sídlo nebo adresa místa trvalého pobytu a místo podnikání, není-li zapsán do obchodního rejstříku,
- e) obchodní firma, sídlo, popřípadě adresa místa trvalého pobytu a místo podnikání distributora, je-li zapsán do obchodního rejstříku, nebo jeho název nebo jméno, popřípadě jména, a příjmení, sídlo nebo adresa místa trvalého pobytu a místo podnikání, není-li zapsán do obchodního rejstříku,
- f) jméno, popřípadě jména, a příjmení, popřípadě pseudonym autora audiovizuálního díla,
- g) rok pořízení prvotního záznamu audiovizuálního díla,
- h) údaj o jazykové verzi audiovizuálního díla,
- i) doba trvání audiovizuálního díla v minutách,
- j) technické parametry audiovizuálního díla.

§ 4 stanoví **hranice přístupnosti** v tom smyslu, že audiovizuální dílo, jehož obsah může ohrozit tělesný, duševní nebo mravní vývoj dětí, musí být před jeho zveřejněním (tj. prvním oprávněným veřejným přednesením, provedením, předvedením či jiným zpřístupněním veřejnosti) označeno hranicí přístupnosti dosažením věku **15 nebo 18 let**.

Hranici přístupnosti českého audiovizuálního díla včetně odůvodnění omezení přístupnosti je povinen stanovit jeho výrobce, popřípadě koproducent. Výrobce je povinen sdělit hranici přístupnosti českého audiovizuálního díla včetně stručného vyjádření důvodů omezení přístupnosti distributorovi.

Hranici přístupnosti jiného než českého audiovizuálního díla včetně odůvodnění omezení přístupnosti je povinen stanovit jeho distributor.

Pořadatel je povinen zajistit zveřejnění výrobcem nebo distributorem stanovené hranice přístupnosti v souvislosti s oznámením o konání audiovizuálního představení a při konání audiovizuálního představení zajistit vyloučení účasti osob, na které se vztahuje případné omezení přístupnosti audiovizuálního díla.

Provozovatel prodejny nebo provozovatel půjčovny nesmí prodat nebo pronajmout rozmnoženinu audiovizuálního díla s omezenou přístupností osobám mladším, než připouští omezení přístupnosti audiovizuálního díla.

Dohled nad dodržováním povinností pořadatele a provozovatele prodejny nebo půjčovny vykonává v přenesené působnosti obecní úřad. Za účelem dohledu jsou úředníci obce oprávněni vstupovat do objektů, zařízení a provozů pořadatele a provozovatele prodejny nebo půjčovny a požadovat od nich předložení dokladů a dalších písemností, jakož i potřebná vysvětlení, pokud souvisejí s předmětem dohledu. Dotčené osoby jsou povinny výkon dohledu umožnit. Porušení povinností pořadatelem, provozovatelem prodejny nebo půjčovny projednává jako správní delikt obecní úřad.

Poznámka: Tento zákon se nevztahuje na audiovizuální díla určená ke zveřejnění prostřednictvím televizního vysílání nebo prostřednictvím informační sítě Internet. Máme za to, že zákonná povinnost pořadatele zajistit u audiovizuálních děl zveřejnění věkové hranice (dle údajů uvedených výrobcem či distributorem) u audiovizuálního díla, jehož obsah by mohl ohrozit mravní vývoj nezletilých, nebude činit v praxi problémy.

II. Související rozhodnutí soudů (judikatura)

V následujícím článku uvádíme některá vybraná rozhodnutí soudů (zejména z let 2006-2008) související s problematikou tohoto právního vyjádření.

- Za pornografické dílo zobrazující dítě (tj. osobu mladší osmnácti let) ve smyslu ustanovení § 205 odst. 1 písm. a) tr. zák. lze pokládat např. snímky obnažených dětí v polohách vyzývavě předvádějících pohlavní orgány za účelem sexuálního uspokojení, dále pak snímky dětí zachycující polohy skutečného či předstíraného sexuálního styku s nimi, popř. i jiné obdobně sexuálně dráždivé snímky dětí. Nejde-li o takové snímky, pak závěr o pornografickém charakteru díla nelze bez dalšího dovozovat jen z toho, že jsou za účelem uspokojení osob trpících sexuální deviací (tj. osob, pro které jsou sexuálně atraktivní nedospělé osoby) zpřístupňovány takovými prostředky, které tyto osoby vyhledávají.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.12.2004, sp. zn.7 Tdo 1077/2004-I)

- Napadené ustanovení § 54 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže je konformní i s čl. 6 odst. 1 Úmluvy, který umožňuje vyloučit veřejnost ...po dobu celého nebo části procesu...když to vyžadují zájmy nezletilých, nebo ... pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti.

Výchovnou činnost soudu, resp. výchovné působení trestního řízení na příjemce informací není podle názoru Ústavního soudu nutno spojovat vždy právě s identifikací pachatele. Podstatnějšími informacemi pro výchovu k úctě k právům a spravedlnosti jsou zajisté informace, týkající se skutkových zjištění a jejich právního posouzení, které lze za účinnosti napadených ustanovení získat při veřejném vyhlášení rozsudku a které lze bez jakéhokoliv věcného omezení svobodně projevovat a šířit. Nelze opomenout v tomto směru moderační právo dané v § 54 odst. 3 zákona o soudnictví ve věcech mládeže předsedovi senátu.

Negativa z omezení svobody projevu ve prospěch dané modifikace práva na soukromí se nejeví být významná ve srovnání s pozitivy danými v perspektivě působení zákona při utlumování kriminálních kariér mladistvých delikventů.

(Nález Ústavního soudu ze dne 8.11.2005, Pl. ÚS 28/04)

- I. Nadsázku či přehánění je možno obecně v rámci přesvědčovacích reklamních kampaní připustit; míra jejich přípustnosti však musí být vždy posuzována ve vztahu k

adresátům, kteří mohou být takovou přesvědčovací kampaní zasaženi, k jejich věku, schopnostem nadsázku odhalit a k sekundárním důsledkům přesahujícím rámec jejich spotřebitelského chování, které může jejich vzor jako hlavní postava reklamního spotu, na němž je přesvědčovací kampaň založena, následně vyvolat.

II. Posouzení, zda reklama podporuje chování ohrožující zdraví, psychický nebo morální vývoj osob mladších 15 let, a zda je tedy zakázána podle § 2 odst. 3 zákona č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy, není třeba vždy založit na posudku znalce; jestliže je reklamní děj založen na agresi dítěte vůči panence, která může být v očích dítěte posuzována jako živá bytost, nikoliv věc, a je-li pomocí této panenky navíc vyvolána agrese i ve vztahu k jiným účastníkům reklamního děje, pak rozpor s § 2 odst. 3 tohoto zákona je natolik zřetelný, že si úsudek ohledně této otázky může učinit i sám správní orgán.

(Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 23.3.2005, sp. zn. 6 As 16/2004)

- Ochrana poskytovaná ustanovením § 32 odst. 1 písm. g) zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, je zaměřena na vymezenou skupinu diváků – děti a mladistvé – především s ohledem na jejich věk, který nedává vždy záruku, že se dítě či mladistvý s obsahem pořadu vypořádá shodně, jako když tento pořad vnímá dospělý divák. Skutečnost, že odvysílání televizní pořad lze označit za recesi, není proto rozhodná pro posouzení toho, zda tento pořad byl způsobilý ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých.

(Usnesení Městského soudu v Praze, sp. zn. 9 Ca 249/2005)

- Jestliže zákon provozovateli televizního vysílání ukládá povinnost nezařazovat v době od 6 do 22 hodin "pořady, které by mohly ohrozit psychický nebo morální vývoj dětí a mladistvých", činí tak za pomoci pojmu obsahově neurčitého. Má-li být za porušení této povinnosti provozovateli uložen správním úřadem správní trest, musí být tento neurčitý pojem odborně a objektivně vyložen a musí být prokázáno, že v případě určitého pořadu k porušení povinnosti skutečně došlo. Uvažování správního úřadu musí směřovat k tomuto cíli a jeho výsledky musí být uvedeny v odůvodnění rozhodnutí.

(Usnesení Městského soudu v Praze, sp. zn. 28 Ca 312/98)

- Městský soud v Praze zamítl rozhodnutím ze dne 11.1.2008 žalobu proti žalované Radě pro rozhlasové a televizní vysílání, o přezkoumání rozhodnutí orgánu veřejné správy ve věci žalobce FTV Prima, spol. s r.o. týkající se uložení pokuty žalobci ve výši 1,000.000,- Kč za odvysílání na programu Prima televize v rámci série pořadů s názvem „Vyvolení“ díl obsahující vulgaritu a hrubost, prezentaci sexuální promiskuity jako běžné formy vytváření sexuálních vztahů nepřiměřeně chápání dětí a prezentaci kouření některých soutěžících. Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost.

(Rozsudek Městského soudu v Praze 7 Ca 157/2007-6)

- Městský soud v Praze zrušil rozhodnutím ze dne 24.1.2008 rozhodnutí Rady pro rozhlasové a televizní vysílání jako žalované, o žalobě proti jejímu rozhodnutí a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. Žalobkyně FTV Prima spol. s r.o. se žalobou domáhala zrušení rozhodnutí žalované, kterým uložila žalobkyni pokutu ve výši 200.000,-Kč za vystoupení Lukáše Kohouta v pořadu Nikdo není dokonalý, jenž ohrozil fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých. Žalovaná nevytýká samotnou přítomnost Lukáše Kohouta, nýbrž glorifikaci jeho trestné činnosti a jakousi heroizaci jeho osobnosti, což může mít negativní dopad na mravní vývoj dětí a mladistvých. Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost.

(Rozsudek Městského soudu v Praze 8 Ca 298/2007-45)

- Městský soud v Praze zamítl žalobu žalobce Frekvence 1 a.s. proti žalovanému Radě pro rozhlasové a televizní vysílání, která udělila pokutu 100.000,- Kč žalobci za odvysílání pořadu „Sexy život“ od 11,05 hod, který by mohl ohrozit psychický nebo mravní vývoj dětí a dospělých s tím, že je žalovaný oprávněn i povinen posoudit, zda došlo k naplnění skutkové podstaty správního deliktu.

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost.

(Rozsudek Městského soudu v Praze č.j. 11 Ca 100/2007-59)

- Městský soud v Praze zrušil rozhodnutím ze dne 30.9.2008 rozhodnutí Rady pro rozhlasové a televizní vysílání jako žalované a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. Žalobkyně CET 21, spol. s r.o. se žalobou domáhala zrušení rozhodnutí žalované, kterým tato uložila žalobkyni pokutu ve výši 100.000,- Kč za odvysílání anonce na pořad Střepiny (při vysílání pořadu Televizní noviny), která mohla ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých. Žalovaná poukazovala na drastický obsah anonce, a to na záběry lidské hlavy ve skleněné nádobě, bez označení nevhodnosti pro děti a mladistvé. Rozhodnutí žalované bylo zrušeno pro vady způsobující jeho nepřezkoumatelnost.

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů od doručení podat kasační stížnost.

(Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30.9.2008, sp. zn. 7 Ca 166/2007)

- Městský soud v Praze zrušil rozhodnutím ze dne 25.9.2008 rozhodnutí Rady pro rozhlasové a televizní vysílání jako žalované a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. Žalobkyně Česká televize se žalobou domáhala zrušení rozhodnutí žalované, kterým tato uložila žalobkyni pokutu ve výši 250.000,- Kč za odvysílání první části filmu Sametoví vrazi od 20.00 hodin na programu ČT1, čímž se měla žalobkyně dopustit porušení povinnosti nezařazovat do vysílání v době od 6.00 do 22.00 hodin pořady a upoutávky, které by mohly ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých, neboť analýza žalované shledala ve filmu expresivní až naturalistické scény. Soud shledal žalobu z části za důvodnou, mimo jiné i proto, že žalovaný nezohlednil skutečnost, že odvysílání pořad představuje umělecké ztvárnění skutečných událostí a jeho protagonisty by ani dětská diváci nemohli pokládat za kladné nebo následovatelné typy.

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů od doručení podat kasační stížnost.

(Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25.9.2008, sp. zn. 11 Ca 134/2008)

- Nejvyšší správní soud zamítl rozhodnutím ze dne 30.6.2008 kasační stížnost proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23.1.2007, kterým tento soud zamítl žalobu žalobkyně CET 21, spol. s r.o. proti žalované Radě pro rozhlasové a televizní vysílání. Žalobkyně se zmíněnou žalobou domáhala zrušení rozhodnutí žalované, kterým tato uložila žalobkyni pokutu ve výši 2.000.000,- Kč za odvysílání na programu NOVA dílu pořadu Big Brother, jenž mohl ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých, neboť v odvysílaném pořadu byly zjištěny nevhodné formy komunikace (vulgarity, hrubost) včetně fyzického násilí a častá prezentace kouření a konzumace alkoholu některých soutěžících. Nejvyšší správní soud mimo jiné konstatoval, že v posuzované věci se jedná o střet dvou právem chráněných hodnot a legitimních zájmů. V první řadě se jedná o svobodu slova a šíření myšlenek a informací, která je základním lidským právem. Naproti je zde právem chráněný zájem a blaho dítěte, reprezentovaný fyzickým, psychickým a mravním vývojem jeho osobnosti, který nesmí být výkonem svobody slova a šíření informací v rozsahu určitého právem vymezeného prostoru narušen.

(Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30.6.2008, sp. zn. 4 As 37/2007)

- Městský soud v Praze zrušil rozhodnutím ze dne 21.5.2008 rozhodnutí Rady pro rozhlasové a televizní vysílání jako žalované a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. Žalobkyně CET 21, spol. s r.o. se žalobou domáhala zrušení rozhodnutí žalované, kterým tato uložila

žalobkyni pokutu ve výši 100.000,- Kč za několikanásobné odvysílání reklamy na časopis TV Max, která svým hororovým obsahem byla nevhodná pro děti a mládež a mohla ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mládeže. Soud shledal, že děj reklamy je natolik autentický, že postrádá prvky nadsázky, humoru či jiného zlehčení a je způsobilý vyvolat u diváků, zvláště dětských, pocity děsu a ohrozit tak jejich psychický vývoj. Přesto však rozhodnutí žalované zrušil, neboť uložila pokutu na základě ustanovení upravujícího odlišně deliktní jednání.

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů od doručení podat kasační stížnost.

(Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21.5.2008, sp. zn. 7 Ca 341/2006)

- Městský soud v Praze zamítl rozhodnutím ze dne 11.1.2008 jako nedůvodnou žalobu žalobkyně FTV Prima, spol. s r.o. proti žalované Radě pro rozhlasové a televizní vysílání. Žalobkyně se žalobou domáhala zrušení rozhodnutí žalované, kterým tato uložila žalobkyni pokutu ve výši 50.000,- Kč za odvysílání na programu Prima televize v rámci pořadu Extra reportáží o erotickém modelingu a o zápasech téměř neoblečených žen v oleji, které mohly ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých. Soud shledal, že vyznění reportáží nelze považovat za standardní a neškodnou prezentaci lidského těla a erotického tématu; podnikání v erotické oblasti bylo prezentováno jako věc, na které není nic morálně závadného a která je zcela normální. (Obdobně Městský soud v Praze rozhodl ve věci reportáže pořadu Extra o sadomasochistickém salonu.)

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů od doručení podat kasační stížnost.

(Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11.1.2008, sp. zn. 7 Ca 132/2007)

- Nejvyšší správní soud zamítl rozhodnutím ze dne 24.10.2007 kasační stížnost podanou Radou pro rozhlasové a televizní vysílání proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 13.12.2005, kterým tento soud zrušil rozhodnutí žalované Rady pro rozhlasové a televizní vysílání a vrátil ji věc k dalšímu řízení. Žalobkyně Česká televize se u Městského soudu žalobou domohla zrušení rozhodnutí žalované, kterým tato uložila žalobkyni pokutu ve výši 500.000,- Kč za odvysílání (v rámci pořadu Události) reportáže „Případ zneužívání malého chlapce“, neboť tím údajně mohl být ohrožen fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých, resp. konkrétně dotyčného malého chlapce, když reportáž odhalila identitu jeho rodičů a jeho křestní jméno. Soudy dospěly k závěru, že ust. § 32 odst. 1 písm. g) zákona č. 231/2001 Sb. chrání množinu individuálně neurčitých subjektů vymezenou jako „dětí a mladistvů“ a není koncipována na principu ochrany jednotlivce jako konkrétní individuální osoby. Konkrétní fyzické a právnické osoby, které jsou dotčeny vysíláním určitého pořadu, jsou chráněny v zákoně č. 231/2001 Sb., hlava II, ust. § 35 až § 41 a dále v občanském zákoníku.

(Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24.10.2007, sp. zn. 3 As 61/2006)

- Nejvyšší správní soud zrušil rozhodnutím ze dne 27.9.2007 rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21.9.2005, kterým tento soud zamítl žalobu žalobkyně CET 21, spol. s r.o. proti žalované Radě pro rozhlasové a televizní vysílání, a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Žalobkyně se zmíněnou žalobou domáhala zrušení rozhodnutí žalované, kterým tato uložila žalobkyni pokutu ve výši 150.000,- Kč za odvysílání na programu NOVA od 9.25 hod. filmu „Tři muži v Bretani“, jenž mohl ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých. Nejvyšší správní soud shledal, že skutková podstata, z níž žalovaná i Městský soud vycházely, nemá oporu ve spisech, neboť se správního spisu zjistil, že žalovaná provedla monitoring filmu a zanalyzovala jej jako rodinný film, ve kterém převládá obecný hovorový jazyk bez vulgarismů, když v průběhu 91minutového filmu zaznělo přibližně 20 hrubých slov. Městský soud v Praze zrušil rozhodnutím ze dne 24.12.2007 rozhodnutí žalované a věc jí vrátil k dalšímu řízení.

(Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27.9.2007, sp. zn. 8 As 17/2006)

- Městský soud v Praze zamítl rozhodnutím ze dne 30.4.2007 žalobu žalobkyně Frekvence 1, a.s. proti žalované Radě pro rozhlasové a televizní vysílání. Žalobkyně se žalobou domáhala zrušení rozhodnutí žalované, kterým tato uložila žalobkyni pokutu ve výši 100.000,- Kč za odvysílání na programu Frekvence 1 pořadu na téma „Měli jste někdy čistě sexuální vztah?“. Městský soud v Praze byl vázán právní názorem Nejvyššího správního soudu, že k naplnění skutkové podstaty správního deliktu podle § 32 odst. 1 písm. g) zákona č. 231/2001 Sb. postačí existence možnosti, že by pořadem mohl být ohrožen fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých a že v daném případě tato možnost nebyla u všech dětí a mladistvých vyloučena.

(Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30.4.2007, sp. zn. 8 Ca 92/2007)

- Městský soud v Praze zamítl rozhodnutím ze dne 23.4.2007 žalobu žalobkyně Česká televize proti žalované Radě pro rozhlasové a televizní vysílání. Žalobkyně se žalobou domáhala zrušení rozhodnutí žalované, kterým tato uložila žalobkyni pokutu ve výši 500.000,- Kč za odvysílání na programu ČT1 v pořadu Pakárna epizodu Koťátka od Dalajmámy asi nejsou normální, která mohla ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých. Soud mimo jiné dospěl k závěru, že posouzení ohrožení mravnosti je posouzením právním a nevyžaduje posudek znalce z oblasti speciální odbornosti. Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů od doručení podat kasační stížnost.

(Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23.4.2007, sp. zn. 10 Ca 18/2007)

- Městský soud v Praze zamítl rozhodnutím ze dne 31.8.2006 žalobu žalobkyně Česká televize proti žalované Radě pro rozhlasové a televizní vysílání. Žalobkyně se žalobou domáhala zrušení rozhodnutí žalované, kterým tato uložila žalobkyni pokutu ve výši 2.000.000,- Kč za odvysílání pátého dílu německého dokumentárního cyklu „Fantastické obrazy“ s názvem „Krátké příběhy“, který obsahoval videoklip uvedený v čase 17.08 hod., vyprávějící příběh mladíka, který odjíždí do baru a poté do erotického klubu, kde se stává svědkem striptýzové scény, a další sekvence zobrazující nadměrné požívání alkoholu a drog, evidentně opilé osoby, agresivní chování, obscénně pojednaný sexuální akt apod. Soud mimo jiné dospěl k závěru, že argumentace žalobce, že se nejedná o pornografii, není relevantní, když pornografie a hrubé samoučelné násilí je v ustanovení § 32 odst. 1 písm. e) zákona č. 231/2001 Sb. uvedeno pouze jako demonstrativní výčet obsahu pořadů, které mohou vážně narušit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých.

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů od doručení podat kasační stížnost.

(Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 31.8.2006, sp. zn. 6 Ca 198/2006)

III. Další související předpisy

Vedle právní regulace reklamy existuje vlastní regulace etická, prostřednictvím osob a podniků, které se reklamou zabývají, resp. jejich zástupců (např. reklamních agentur, médií). V České republice se institucionalizují v Radě pro reklamu (dále jen „RPR“) a tuto činnost také financují. Mezi úkoly RPR patří vydávání „etických kodexů“, rozhodování o stížnostech na určitou reklamu prostřednictvím Arbitrážní komise RPR, expertní činnost, spolupráce se státními orgány, soudy apod. RPR vydává zásady etické reklamní praxe v ČR „**Kodex reklamy**“ (dále jen „Kodex“).

Podle tohoto Kodexu Reklama na alkoholické nápoje, pivo nevyjímaje, **nesmí být zaměřena na osoby mladší 18 let**. Žádná osoba vystupující v reklamě jako konzument alkoholického nápoje nesmí jako osoba mladší 25 let ani vypadat a fakticky musí být starší 25 let. Osoby mladší 18 let nebudou v reklamách zobrazovány, kromě situací, kde je jejich přítomnost přirozená, například v rodinných scénách nebo v davu v pozadí. Tyto osoby nebudou nikdy zobrazovány, jak pijí alkoholické nápoje, ani to nebude žádným způsobem naznačováno.

Reklama na alkoholické nápoje nesmí být vysílána v komerčních přestávkách před, během

nebo bezprostředně po televizních nebo rozhlasových pořadech **určených dětem**.

Reklama nebude propagovat alkoholické nápoje v mediích, programech nebo během událostí, u nichž je známo, že více než 30 % cílové skupiny tvoří **nezletilí**. Reklama nebude rovněž umístěna na velkoplošných plakátech ve vzdálenosti menší než 300 metrů od základních a středních škol, dětských hřišť a podobných zařízení, která jsou určena především **nezletilým**. Velkoplošnými plakáty se rozumějí plakáty, jejichž plocha je větší než 12 m². Z tohoto pravidla jsou vyjmuty případné dlouhodobé reklamy či poutače umístěné na provozních budovách výrobců a distributorů alkoholických nápojů.

Komerční komunikace nebude využívat žádné grafiky, symboly, hudbu a kreslené postavy, které primárně vyvolávají **zájem dětí**.

Názvy alkoholických nápojů, jejich loga nebo obchodní značky se nesmí objevit na dětském oblečení, hračkách, hrách či jiných výrobcích určených především **osobám mladším 18ti let**. To samé platí pro repliky sportovních oděvů určených pro děti.

Z ustanovení Kodexu reklamy (stejně tak jako ze zákona o regulaci reklamy) lze dovodit, že nelze např. uvádět reklamy na alkoholické výrobky v souvislosti s promítáním filmů, určených osobám mladším 18 let, v kinech.

Rada pro reklamu při aplikaci svého etického Kodexu může též aplikovat principy a zásady Etického kodexu Mezinárodní obchodní komory se sídlem v Paříži (ICC) nazvaný „Děti, mládež a marketing“.

Léky, dezinfekční prostředky, žíraviny a zdraví ohrožující prostředky nesmí být v reklamách zobrazeny **v dosahu dětí** bez rodičovského dohledu a nesmí v nich být prezentovány děti, které s těmito produkty jakýmkoliv způsobem manipulují.

Prací a čisticí prostředky nesmějí být v reklamách zobrazeny **v dosahu dětí** bez dozoru dospělé osoby a nesmějí v nich být prezentovány děti, které s jejich obsahem jakýmkoliv způsobem manipulují.

Není dovolena žádná reklama, která by **povzbuzovala děti** k tomu, aby chodily na neznámá místa nebo hovořily s neznámými lidmi.

Není povolena žádná reklama na komerční produkt či službu, která by obsahovala jakoukoli **výzvu dětem** či která by jakýmkoliv způsobem naznačovala, že pokud si děti samy nekoupí nějaký produkt či službu, či pokud nebudou mít jiné lidi k tomu, aby si takovýto produkt či službu koupili, nesplní tím nějakou povinnost nebo neprojeví dostatečnou loajalitu vůči určitým osobám či organizacím; není přitom rozhodné, zda tato osoba či organizace je původcem takového výzvy, či nikoliv.

Není povolena žádná reklama, která vede děti k tomu, aby si myslely, že pokud nebudou vlastnit inzerovaný produkt, stanou se jakýmkoliv způsobem méněcenné ve vztahu k jiným dětem.

V reklamách je nutno věnovat pozornost tomu, aby děti nebyly podporovány v naléhání na jiné osoby ve snaze získat konkrétní produkt či službu.

Má-li reklama zahrnovat odkaz na dětskou soutěž, sběr kupónů, nabídky premií, volné prémie, tahy cen a podobné hry zaměřené na děti a mládež, musí být vhodným způsobem publikována jasná pravidla.

Všechny situace, kde v reklamách vystupují děti, musí být pečlivě zváženy z hlediska bezpečnosti.

Děti v uličních scénách nesmí být zobrazovány jako děti bez dozoru, pokud není zcela zřejmé, že jsou dostatečně staré, aby zodpovídaly za svou vlastní bezpečnost.

Děti se nesmí v reklamě objevovat při hře na ulici, pokud nebude jednoznačně vidět, že jde o oblast vyhrazenou hrám nebo jinou bezpečnou oblast.

V reklamách, ve kterých vystupují děti jako chodci či jako cyklisté, musí být jasně vidět, že se děti chovají v souladu s bezpečnostními pravidly, předpisy a zásadami.

Reklama na potraviny a nealkoholické nápoje nebude zpochybňovat roli rodičů nebo jiných osobností, které jsou pro děti kladnými vzory, při vedení dětí ohledně správné výživy.

Reklama na potraviny a nealkoholické nápoje nebude přímo vyzývat děti k přesvědčování rodičů nebo jiných dospělých, aby jim koupili výrobek, jenž je předmětem reklamy.

Reklama na potraviny a nealkoholické nápoje nebude vyvolávat dojem naléhavosti či nezbytnosti koupě.

Jakkoliv užití fantazijních prvků, včetně animace, je možné pro komunikaci s menšími i většími dětmi, nebude však při něm docházet ke zneužití dětské představivosti pro propagaci nevhodných stravovacích návyků.

Potraviny a nealkoholické nápoje, které jsou odvozeny z obsahu televizních programů či s nimi přímo asociují, nesmějí být bez zřetelného oddělení inzerovány v rámci takových programů či bezprostředně před nimi či bezprostředně po nich.

Postavy (živé či animované) z televizního programu či z tisku nebudou užity k propagaci potravin a nealkoholických nápojů způsobem, který zastírá rozdíl mezi televizním programem či tiskem a reklamou. Například, dětský televizní program nebude bez zřetelného oddělení spojen s reklamou, ve které účinkují shodné postavy.

Jakékoliv propagační působení ve školách všech stupňů a druhů podléhá souhlasu vedoucího představitele školy.

Reklama tabákových výrobků nesmí být umístěna v médiích především pro nezletilé, na billboardech v těsné blízkosti škol, dětských hřišť a podobných zařízení, která jsou určena především nezletilým.

Názvy a značky tabákových výrobků nesmí být používány na zboží určeném především dětem. Oblečení s názvy cigaret či jejich logy musí být pouze ve velikostech určených pro dospělé spotřebitele.

Přímá propagace tabákových výrobků a jiná podpora prodeje musí být zaměřena pouze na dospělé. V reklamních tabákových soutěžích musí soutěžit pouze dospělí spotřebitelé.

Propagace sázení nesmí být cílena na osoby mladší 18 let obsahem ani kontextem, ve kterém se objevují, nesmí vybízet k účasti na takovém sázení, které by mohlo být nelegální, společensky škodlivé, neodpovědné nebo by mohlo způsobit jejím účastníkům právní či společenskou újmu.

Žádná osoba vystupující v reklamě na loterie a jiné podobné hry nesmí vypadat jako osoba mladší 25 let a fakticky musí být starší 25 let.

IV. Výběr z rozhodnutí Arbitrážní komise Rady pro reklamu o stížnostech na porušení Kodexu reklamy (1995 – 2008)

- Kodex reklamy (vycházející z Kodexu Mezinárodní obchodní komory v Paříži) obsahuje jasnou dikci, že děti se nemohou v reklamě objevovat ve scénách, které mohou ohrozit jejich vlastní bezpečnost (posuzován moment, kdy na malou holčičku najíždí velký nákladní automobil).

Arbitrážní komise rozhodla, že při sporné reklamě není podstatné, co autor reklamy při její výrobě zamýšlel, ale podstatnou skutečností je, jaké asociace reklama v lidech vyvolává.

(Rozhodnutí arbitrážní komise za rok 1996, Rada pro reklamu – vlastní monitoring versus FEDERAL CARS PRAHA, s.r.o.)

- Zobrazený motiv reklamy (lék je v reklamě zobrazen v dosahu dítěte) je v rozporu s platným Kodexem reklamy v části druhé, oddílu II, bodu 1.1.

(Rozhodnutí arbitrážní komise za rok 1996, Občan versus SLOVAKOFARMA HLOHOVEC, a.s.)

- Použitý motiv reklamy "Jana Saudka, fotografa českého" - dvě nahé malé děti, které vede dospělá osoba vedle sebe za ruce, není v rozporu se žádným ustanovením Kodexu reklamy

(Rozhodnutí arbitrážní komise za rok 1997, Občan versus Jan Saudek, český fotograf)

- Není povolena žádná reklama, která vede děti k tomu, že pokud nebudou vlastnit inzerovaný produkt, stanou se jakýmkoliv způsobem méněcenné ve vztahu k jiným dětem.

(Rozhodnutí arbitrážní komise za rok 1997, TRATEGIE NEWS versus PERFETTI ČR)

- Reklama, kde je vyobrazena nezletilá dívka s hořící cigaretou v ruce s textem „O přestávce stihnu i dvě“ byla prohlášena za neetickou, přestože cíl reklamní kampaně – upozornit na problematiku kouření mládeže – byl Arbitrážní komisí uznán jako ušlechtilý. K rozporu s Kodexem reklamy došlo zejm. v části první, kapitole I, v bodě 3 – základní požadavky na reklamu: odst. 3.2 a odst. 3.4

(Rozhodnutí arbitrážní komise za rok 2006, č.j. 041/2006/STÍŽ, soukromé osoby versus Sdružení Řetěz lásky k dětem)

- Reklama prodejen sportovního oblečení zobrazená na billboardu umístěném blízko mateřské školy, jejímž motivem je upír (muž se zakrvavenými ústy) a jeho oběť (žena se dvěma krvavými rankami na krku) byla prohlášena za neetickou, jelikož nevyhovuje Kodexu reklamy v Kapitole II, Všeobecné zásady reklamní praxe, odstavec 1. Slušnost reklamy, v bodě 1.1 „Reklama nesmí obsahovat tvrzení a vizuální prezentace, které by porušovaly hrubým způsobem normy slušnosti a mravnosti obecně přijímané těmi, u nichž je pravděpodobné, že je reklama zasáhne.“

(Rozhodnutí arbitrážní komise za rok 2006, č.j. 062/2006/STÍŽ, soukromá osoba versus MORAVIA SPORT GROUP spol. s r.o.)

- Přes jisté výhrady členů Arbitrážní komise se tato shodla, že stížností napadená reklama na společnost, která nabízí zprostředkování práce, využívající zobrazení dítěte s kravatou a mobilem neporušuje v žádném ustanovení Kodex reklamy, přestože nabízený produkt není určen pro děti a s dětmi nesouvisí.

(Rozhodnutí arbitrážní komise za rok 2007, č.j. 061/2007/STÍŽ, soukromá osoba versus TA – Global s.r.o.)

V. K možnosti zavedení jednotného systému označování obsahu audiovizuálních děl podle věkových skupin v ČR

Tato možnost předpokládá vytvoření jednotného klasifikačního systému pro označování audiovizuálních děl z hlediska nezávadnosti pro děti a mladistvé bez ohledu na formu jejich šíření, inspirovaný systémem nizozemského institutu NICAM. Klasifikaci by prováděly poskytovatelé audiovizuálních děl, tj. výrobci českých audiovizuálních děl, distributoři audiovizuálních děl, provozovatelé televizního vysílání prostřednictvím on-line počítačové aplikace ve formě dotazníku, na základě kterého by počítačový program vyhodnotil doporučenou vhodnou nejnižší věkovou hranici pro sledování audiovizuálního díla (v Nizozemí se jedná o hranice 6,12 a 16 let nebo vhodné pro všechny), včetně upozornění na skutečnost, že audiovizuální dílo obsahuje násilí, strach, sex, diskriminaci, zneužívání drog a alkoholu, hrubý jazykový projev) prostřednictvím obrazových symbolů.

Jak je shora uvedeno, z Listiny základních práv a svobod vyplývá, že svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit pouze a jen zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná mj. pro ochranu práv a mravnosti. Obdobná úprava je obsažena i v ÚMLUVĚ o právech dítěte a stanoví, že státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, povzbuzují tvorbu odpovídajících zásad ochrany dítěte před informacemi a materiály škodlivými pro jeho blaho.

Český právní řád se opírá o věkovou hranici, ze které vyplývají různá omezení svobody slova/práva na informace v českém právním řádu pro účely ochrany dětí a mládeže, a to 15 let a 18 let. Případná změna těchto věkových hranic v souladu s nizozemskou úpravou, jakožto jiné úpravy, by si vyžádala i změnu zákonů v rámci shora uvedených právních předpisů České republiky, zejména zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a zákona č. 273/1993, o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, a o změně a doplnění některých zákonů a dalších předpisů (s výhradou právních předpisů dalších).

Dalším řešením a za předpokladu, že by se v případě zavedení jednotné klasifikace audiovizuálních děl jednalo pouze o případná doporučení profesionálů z audiovizuální oblasti, mohla by být cestou samoregulace, jak je tomu obdobně u RPR (viz výše) v případě samoregulace v oblasti reklamy (např. prostřednictvím Etického kodexu), v souladu s právními předpisy České republiky.

Podle **Směrnice EP a Rady 2007/65/ES** je dostupnost škodlivého obsahu v audiovizuálních mediálních službách nadále předmětem obav zákonodárců, mediálního průmyslu i rodičů. Podle Směrnice se vyskytnou patrně nové otázky, zejména ve spojení s novými platformami a novými produkty. Je tedy nezbytné zavést pravidla na ochranu tělesného, duševního a mravního vývoje nezletilých osob i na ochranu lidské důstojnosti ve všech audiovizuálních mediálních službách, včetně audiovizuálních obchodních sdělení.

Opatření přijatá na ochranu tělesného, duševního a mravního vývoje nezletilých osob a na ochranu lidské důstojnosti musí být v rovnováze se základním právem na svobodu projevu zakotveným v Listině základních práv Evropské unie. Cílem uvedených opatření, jako jsou například osobní identifikační čísla (kódy PIN), systémy filtrování nebo označování, by tedy mělo být zajištění odpovídající úrovně ochrany tělesného, duševního a mravního vývoje nezletilých osob a lidské důstojnosti, zejména pokud jde o audiovizuální mediální služby na vyžádání.

Doporučení o ochraně nezletilých osob a lidské důstojnosti a o právu na odpověď již uznalo důležitost filtračních systémů a označování a obsahuje řadu možných opatření ve prospěch nezletilých osob, jako je například systematické poskytování účinného, aktualizovaného a uživatelsky jednoduchého filtračního systému uživatelům při předplacení služeb určitého poskytovatele připojení nebo vybavení automatickými filtračními systémy při přístupu ke službám zvláště určeným pro děti.

Zpracovala: Mgr. Monika Bucharová, advokát
i.s. prof. JUDr. Jana Kříže, advokáta